

They are the arrows of the deaf-mute

חציו דחרש הן –

OVERVIEW

The גמרא cites a משנה which states that if one placed a fire in the hands of a חרש and it did damage; the sender is פטור מדיני אדם but is חייב בדיני שמים. The חרש (אשו משום חציו) it is understood why he is פטור, since it is the חציו of the חרש (the חרש made the fire); however according to ר"ל (אשו משום ממונו) he should be חייב since this is comparable to one who placed his ox by a חש"ו where he is חייב for the damages made by the שור. Our תוספות clarifies this discussion.

תוספות asks:

תימה לרבינו יצחק אי חשיב מסירה לחרש כרוח מצויה לרבי יוחנן נמי מחייב¹ -

The ר"י is astounded! If by delivering the fire to the חרש the ensuing damaging fire is considered as common as a common wind, he should be חייב even according to ר"י -

ואי לא חשיב כרוח מצויה אם כן מה קשה לריש לקיש הא לא דמי למסר שורו -

And if the ensuing fire is not considered as common as a מצויה; what therefore is the difficulty with ר"ל, since the case of the fire (where it is not considered a מצויה) is not considered the same as delivering an ox to a חש"ו, whose ensuing damage is considered likely -

דהא כולי עלמא מודו דאין חייבין כלל על האש אלא ביכולה להזיק ברוח מצויה -

Since everyone agrees that there is no liability for making a fire unless it can damage ברוח מצויה?!

תוספות answers:

ואומר רבינו יצחק דלמאן דאמר אשו משום חציו -

- אשו משום חציו answers that according to the one who maintains חציו

הוא לא מחייב אלא באש שיכול להזיק ברוח מצויה הרבה וקרוב לודאי היזק כעין חציו -

He is only liable for a fire that can damage with a very common wind and it is virtually certain to do damage; just as his arrows are virtually certain to damage -

והכא אין במעשה השולח קרוב לודאי היזק הלכך לא דמי לחציו דחרש הן -

However here (where he delivered the fire to a חש"ו) it is not virtually certain to do damage, therefore it is not similar to his (the adult's) arrows, but rather they

¹ When he hands over the fire to the חש"ו, it is his חציו since it will inevitably damage like any fire which he kindles.

are considered as the arrows of the חרש -

אבל למאן דאמר משום ממונו אף על גב דלא מזומן כולי האי מחייב -

However according to the one who maintains משום ממונו, so even though it is not that inevitable to do damage, nevertheless he is liable -

מידי דהוי אמסר שורו קשור כראוי לחרש דחייב דדרכו לנטורי² על ידי עסקיו של חרש -

Since this case is similar to one who delivers a properly tied ox to the custody of a חרש, where he is חייב, for it is the manner of the ox to become untied through the antics of the חרש -

אף על גב דלא הוי קרוב לודאי כעין חציו³ -

Even though that in the case of the ox it is not virtually certain that he will damage as it is by his חציו -

anticipates a difficulty:⁴ תוספות

והא דפוטרי ר' יוחנן אפילו במסר לו שלהבת⁵ -

And the reason ר"י exempts from payment even when he delivered a burning torch to the חש"ו -

לאו משום דאזיל לטעמיה⁶ דאית ליה אשו משום חציו -

אשו משום חציו It is not because he follows his reasoning in which he maintains that חציו -

דהא מסיק דאית ליה נמי משום ממונו⁷ -

Since the גמרא concludes that ר"י also agrees that משום ממונו, so why is he פטור?

responds: תוספות

אלא משום דקסבר שלהבת לא ברי הזיקא כמו שור⁸ כדאמרינן⁹ בפרק קמא (דף ט,ב):

But rather he is פטור because ר"י maintains that a שלהבת is not certain to damage, as we stated previously in the first פרק.¹⁰

² The אמר הגהות הב"ח amends this to read על דרכו לנטורי (instead of לנטורי). [Others read it לנטורי.]

³ There are therefore three levels; a) רוח שאינה מצויה where all agree that he is פטור, b) רוח מצויה where he is חייב if he maintains אשו משום חציו and it is similar to an ox (but not if we maintain חציו אשו since it is not לודאי), c) (קרוב לודאי like חציו. See חציו אשו משום חציו since it is חייב according to all, even if we maintain חציו אשו משום חציו. See 'Thinking it over' # 2.

⁴ The thrust of תוספות difficulty is that the גמרא concludes that ר"י agrees that in cases where we cannot say משום ממונו, nevertheless he is still חייב משום ממונו. According to this מסקנא why does ר"י exempt him in a case of מסר? חציו אשו משום ממונו, since both agree חייב, where ר"ל maintains he is חייב, since both agree חייב משום ממונו?

⁵ This is in opposition to ר"ל who maintains שלהבת לודאי (only גחלת is פטור).

⁶ This is in opposition to רש"י who states אמר בד"ה ור"י אומר שהלכת פטור is because חציו אשו משום חציו.

⁷ In the מסקנא we cannot use the explanation תוספות offered us initially, since ר"י agrees that אשו is also משום ממונו. See 'Thinking it over' # 1.

⁸ Not only is שור as ברי הזיקא as חציו but also שור as ברי הזיקא not מסרו לחש"ו.

⁹ See (however) חיל' ר' נחום אות קפא (that the חש"ו watch the שור slightly). See תוספות there ולר"י.

SUMMARY

חייב requires a greater certainty for damage to occur (in order to be חייב) than if we maintain ממונו. The argument regarding שלהבת is simply whether it is as ברי היזקא as שור.

THINKING IT OVER

1. According to תוספות that חציו is only when it is קרוב לודאי (otherwise it is according to the מסקנא);¹¹ later¹² when the גמרא asks if we maintain חציו how is it possible that there should be a פטור of באש (since it is חציו), why cannot we answer that it was an אש with a regular מצויה, not חציו?¹³ in which case it is ממונו, and not חציו?

2. According to תוספות if we maintain חציו (only), one is liable only if the damage is virtually certain; however if we maintain ממונו, one is liable even if it is not virtually certain.¹⁴ This seems counterintuitive that the damage attributable to the person himself (חציו) is less liable than the damage attributed to his possessions (ממונו)!

¹⁰ It has nothing to do whether חציו or ממונו, but rather whether it is ברי היזקא or not.

¹¹ See footnote # 7.

¹² כג,א.

¹³ See # 66. אוצר מפרשי התלמוד.

¹⁴ See footnote # 3.